

การใช้โฮมีโอพาธีในผู้ป่วยฉุกเฉิน

อานนท์ ไหมจ้อย

แพทย์แผนไทย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสี่แยกสวนป่า อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

e-mail: maichui_anon@hotmail.com

การรักษาด้วยโฮมีโอพาธี

โฮมีโอพาธีเป็นการรักษาแบบองค์รวม หมายถึง การมองสภาพปัญหาความไม่สมดุลของพลังชีวิตของบุคคล ทั้งในด้านของสภาพร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยการรักษาจะใช้พลังงานจากสารธรรมชาติกระตุ้นให้พลังงานของร่างกายของเรามีความแข็งแรงและสามารถเยียวยาตนเองได้ คล้ายกับให้ร่างกายมีระบบภูมิคุ้มกันเกิดขึ้น การเยียวยาตัวเองนี้เกิดขึ้นได้เมื่อร่างกายได้รับการกระตุ้นที่เหมาะสมด้วยทฤษฎีความเหมือน (Law of Similar) กล่าวคือให้ยาที่ทำจากสารที่ก่อให้เกิดอาการนั้น ๆ ในคนปกติมารักษาคคนที่ป่วยหรือที่เรียกว่า “หนามยอกเอาหนามบ่ง” นั่นเอง โดยนักบำบัดโฮมีโอพาธีจะทำการเลือกยาโฮมีโอพาธีที่เหมาะสมที่สุด ให้ผู้ป่วยรับประทาน ซึ่งยาโฮมีโอพาธีมีทั้งผลิตภัณฑ์ที่มาจากพืช หรือสัตว์ รวมถึงแร่ธาตุต่าง ๆ¹

เป้าหมายของการรักษาความเจ็บป่วยตามแบบโฮมีโอพาธี จึงเป็นความพยายามในการฟื้นฟูสุขภาพทั้งหมด (ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ) ให้กลับไปสู่สภาวะที่สมบูรณ์อีกครั้ง โดยเป็นการกระตุ้นให้ร่างกายสามารถต่อสู้กับความเจ็บป่วยนั้นได้ด้วยตัวของเขาเอง ยาโฮมีโอพาธีเป็นเพียงตัวกระตุ้นให้ร่างกายสามารถต่อสู้กับโรคตามขั้นตอน และกระบวนการตามธรรมชาติ ซึ่งในที่สุดแล้วผลในระยะยาวที่ได้รับจากการกระตุ้น ก็คือ การที่ร่างกายมีความแข็งแรงมากขึ้น หรือมีความไวต่อการรับโรคต่าง ๆ ลดลงนั่นเอง²

บริบทหน่วยบริการและการอบรม

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสี่แยกสวนป่า เป็นหน่วยบริการในระดับปฐมภูมิที่ให้บริการด้านการแพทย์แผนปัจจุบัน และการแพทย์แผนไทย เน้นการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเป็นหลัก ควบคู่กับการให้การรักษายาบาล ในทางการรักษาพยาบาลด้านอุบัติเหตุและฉุกเฉินของในปีงบประมาณ 2560 พบจำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาจำนวนกว่า 237 ครั้ง แบ่งเป็นการเกิดอุบัติเหตุทางถนน 154 ครั้ง อุบัติเหตุอื่นๆ 45 ครั้ง และโดนสัตว์มีพิษกัด 38 ครั้ง (ฐานข้อมูล jhcis และ ระบบรายงาน รพ.สต.บ้านสี่แยกสวนป่า ณ วันที่ 30 กันยายน 2560) ซึ่งในจำนวนนี้สามารถดูแลรักษาและปฐมพยาบาลได้มากกว่าร้อยละ 70 แต่ด้วยความจำกัดด้านบุคลากรและเครื่องมือทำได้เพียงแค่การปฐมพยาบาล เช่น ทำแผล จ่ายยาแก้ปวด เป็นต้น

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยกองการแพทย์ทางเลือก ได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้บริการทางการแพทย์ด้วยการแพทย์ผสมผสานสำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเรื่อง “การแพทย์โฮมีโอพาธีขั้นพื้นฐาน 2 ตำรับ สำหรับโรคและอาการเฉียบพลัน” โดยให้แพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเข้ารับการอบรม เพื่อนำองค์ความรู้เข้ามาใช้เพื่อการปฐมพยาบาลและการรักษาโรคในระดับหน่วยบริการปฐมภูมิ โดยมีตัวยา 2 ตำรับพื้นฐานคือ Apis และ Arnica

ตำรับยาที่นำมาใช้

จากการเข้ารับการอบรม ผู้ศึกษาได้ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมของยาทั้ง 2 ตำรับ จากตำรา โฮมีโอพาธี: 15 ตำราพื้นฐานเพื่อการดูแลครอบครัวและตนเอง และหนังสือการแพทย์โฮมีโอพาธีขั้นพื้นฐาน 2 ตำรับ สำหรับโรคและอาการเฉียบพลัน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงตำรับยาที่ใช้ เอกสารอ้างอิง ข้อบ่งใช้ตัวยา³

ตำรับ	ตำราอ้างอิงยา	ข้อบ่งใช้	ข้อควรระวัง
Apis	ยาดำรับนี้มีข้อบ่งใช้ เมื่อย่อยกัดต่อยมีอาการบวม บวมน้ำ พร้อมกับมีสีออกแดงตั้งดอกกุหลาบ มีอาการปวดเหมือนถูกแมลงต่อย และปวดแสบปวดร้อน มีคนจำนวนมากคิดว่า ยาดำรับนี้เป็นตำรับเฉพาะสำหรับกรณีผึ้งต่อยเท่านั้น เพราะเป็นตำรับยาที่เตรียมมาจากผึ้งพันธุ์ (<i>Apis mellifica</i> , Honey bee) ยานี้สามารถนำไปใช้สำหรับการรักษาอาการข้อศอกเหนียวไฟเล็กซีสที่เกิดจากผึ้งหรือแมลงอื่น ๆ ต่อยได้ รวมทั้ง โคนแมงกะพรุน หรือตะขาบขบกัด ผู้ป่วยบางคนอาจเกิดอาการเซื่องซึม ง่วง สับสน และเฉื่อยชา	แมลงกัดต่อย เจ็บคอ ผื่นลมพิษ สัตว์มีพิษต่อย ปวดแสบร้อน บวม	
Arnica	เป็นตำรับที่เป็นประโยชน์กรณีบาดเจ็บที่เกิดขึ้น มีลักษณะฟกช้ำดำเขียวมากกว่าบาดเจ็บที่เป็นแผลเปิด บริเวณแผลเป็นสีช้ำ ๆ ออกน้ำตาลและเขียวและขอบของบาดแผลยังปิดอยู่และช่วยดูดซับเลือด ยาดำรับนี้สามารถป้องกันอาการช็อก การติดเชื้อ และอาการเจ็บปวดในกรณีบาดเจ็บที่รุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเป็นแผลฟกช้ำที่เกิดร่วมกับแผลถูกกระแทก	สำหรับการบาดเจ็บและผลที่เกิดจากการบาดเจ็บ ฟกช้ำ เคล็ดขัดยอก ห้อเลือด ปวดกล้ามเนื้อจากการใช้งานมากเกินไป	

การจำแนกอาการ

ในการรักษาโดยใช้ยาโฮมีโอพาธีนั้น จำเป็นต้องมีการจำแนกโรคที่ดีว่าต้องเป็นโรค “เฉียบพลันเท่านั้น” คือโรคที่เป็นไม่นาน หรือเพิ่งเป็น และเป็นโรคเฉียบพลันแท้ เช่น รถชน หกล้ม ถูกทุบตี น้ำร้อนลวก มีดบาด ผึ้งต่อย ฯลฯ แบบนี้เหมาะกับการรักษามากๆ หรือการจำแนกช่วงเวลา คือ เป็นมาไม่เกิน 1-1.5 ชั่วโมง และพิจารณาจากการรักษาที่

- ถ้ารักษาแล้วดีขึ้นจนหาย มักเห็นผลภายในเวลาอันรวดเร็ว นับว่าเป็นโรคเฉียบพลันแท้
- ถ้ารักษาแล้วหายชั่วคราวแต่กลับมาเป็นอีก รักษาแล้วมีอาการอื่น ๆ เข้ามาเพิ่มเติม อาการไม่ดีขึ้นเลย และรักษาแล้วอาการแย่ลงเรื่อย ๆ ให้หยุดการรักษาทันที

การเตรียมยาและการรักษา

ในการเตรียมยาใช้ยาเม็ดโฮมีโอพาธีจำนวน 1 เม็ด ละลายน้ำ 60 ซีซี (ปริมาณระหว่าง 60-300 ซีซี) จากนั้นทำการกระแทกขวดยาในแนวตั้งฉากกับพื้น จำนวน 30 ครั้ง ก่อนให้ผู้ป่วยกิน 1 ช้อนชา อดไว้ในปากเป็นเวลา 5 นาที และให้ช้ำยา ทุก 10-15 นาที หรือ 3 ครั้งใน 1 ชั่วโมง สังเกต บันทึกการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอาการทางจิต และอารมณ์ เป็นอันดับแรก และอาการทางกาย

เมื่อครบการช้ำยา จำนวน 3 ครั้งให้ประเมินผลหากดีขึ้นกว่า 90% หรือหายแล้ว ให้หยุดยา หากไม่ดีขึ้นมีอาการแย่ลง ให้หยุดยาและปรึกษาแพทย์ หรือพยาบาลเวชปฏิบัติใน รพ.สต. เพื่อการรักษาและส่งต่อผู้ป่วย

การเก็บข้อมูล

เก็บข้อมูลผู้ป่วยที่มารับบริการด้านอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน รพ.สต.บ้านสี่แยกสวนป่า ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2560 - เมษายน 2560 โดยร่วมวางแผนการรักษากับพยาบาลวิชาชีพเวชปฏิบัติในทุกครั้ง

กรณีศึกษาที่ 1

ชายไทยอายุ 48 ปี ผิวสีเข้ม มาด้วยอาการปวดแผลที่นิ้วกลางข้างซ้ายจากการโดนเงี่ยงปลาตุ๊กตำือ เมื่อ 20 นาทีก่อนมา รพ.สต.

อาการที่เป็นปัญหา

- อาการปวดบาดแผลที่นิ้วกลางข้างซ้าย ปวดร้าวมาที่แขนและใต้รักแร้
- ปวดมากจนผู้ป่วยมือสั่น พุดจาสับสน วกวน
- ไม่ได้รับประทานยาแก้ปวดมา

ผู้ป่วยกล่าวว่า

- เจ็บมาก จนอยู่ไม่ได้ เจ็บตื้อ ๆ ตลอดเวลาที่แผล แขนและใต้รักแร้

ลักษณะพื้นฐานของผู้ป่วย

- เป็นคนทำงาน มีความอดทนสูง พุดจาดี

จากการสังเกต

- ผู้ป่วยมีอาการลุกี้ลุกอน พุดจา วกวน ซึ่งผิดไปจากปกติ

วิเคราะห์ตามหลัก 2 หมวด 9 หัวข้อ

หมวดที่ 1 อาการปัจจุบัน คือ ปวดแผล

1.1 เป็นที่ไหน (Locality): นิ้วกลางข้างซ้าย

1.2 ความรู้สึกที่เป็น (Sensation): เจ็บอย่างมาก เจ็บตื้อ ๆ ตลอดเวลาที่แผล แขนและใต้รักแร้

1.3 เวลา (Onset and Duration): ปวดตั้งแต่โดนเงี่ยงปลา จนถึงปัจจุบัน ราว 20 นาที

1.4 เงื่อนไขเฉพาะที่ส่งผลต่ออาการ (Modality): แ่ลง - จากการอยู่นิ่ง ๆ
ดีขึ้น - ไม่มีข้อมูล

1.5 สาเหตุเกิดจากอะไร (Etiology/causation): หลังโดนเงี่ยงปลาตุ๊กตำือ

หมวดที่ 2 เหตุการณ์ร่วม (Concomitant) และสภาพโดยทั่วไป (Physical general)

2.1 ลักษณะทางอารมณ์: อาการลุกี้ลุกอน พุดจา วกวน

2.2 ความไวต่ออุณหภูมิ: ไม่มีข้อมูล

2.3 ความอยากอาหาร รสอาหาร: ไม่มีข้อมูล

2.4 ความกระหายน้ำ: ไม่มีข้อมูล

Case Anamnesis Rx-Apis 30C

Case Administration - 1 เม็ดละลายน้ำดื่มสะอาด 100 มิลลิลิตร จากนั้นกระแทกขวดในแนวตรง 30 ครั้ง เทยา 1 ซ้อนชา รับประทานโดยอมยาไว้ 5 นาที ก่อนกลืนยา และซั้ยยาอีก 10 นาที และ 15 นาที ตามลำดับ สังเกตอาการ บันทึกผล

Follow up

- หลังรับประทานยาครั้งแรกอาการปวดลดลง จากที่ปวดบริเวณใต้รักแร้ ลดลงมาเหลือปวดบริเวณข้อศอก ผู้ป่วยพุดจาตอบโต้ได้ดีขึ้น อาการลุกี้ลุกอนลดลง ยิ้มได้เล็กน้อย
- หลังรับประทานยาครั้งที่ 2 ที่ห่างจากครั้งแรก 10 นาที อาการปวดลดลงจากที่ข้อศอก ลงมาอยู่ที่ข้อมือและบริเวณฝ่ามือ พุดจาตอบโต้ได้ดีขึ้น อาการลุกี้ลุกอน ลดลงมาก ยิ้มได้มาก พร้อมบอกว่าเหลือนิดเดียวแล้ว
- หลังรับประทานยาครั้งที่ 3 ที่ห่างจากครั้งที่ 2 เป็นเวลา 15 นาที ไม่มีอาการปวด ผู้ป่วยพุดจาตอบโต้ได้ดี ไม่มีสีหน้าเจ็บปวดและกังวล ยิ้มด้วยความดีใจ และบอกว่า มันหายและวิ่งออกไปทางลายนิ้ว ตอนนี้ไม่ปวดแล้ว

กรณีศึกษาที่ 2

ชายไทย อายุ 60 ปี ผิวขาว มาด้วยอาการปวด บวมที่หลังเท้าด้านขวา และมีแผลที่นิ้วชี้เท้าด้านขวา เนื่องจากลื่นกระแทกกับหิน เมื่อ 30 นาที ก่อนมา รพ.สต.

อาการที่เป็นปัญหา

- อาการปวด บวมที่หลังเท้าด้านขวา และมีแผลที่นิ้วชี้เท้าด้านขวา
- ปวดมากจนผู้ป่วยพูดจาได้น้อย สีหน้าเจ็บปวด โคนหลังเท้าไม่มีอาการปวด
- ไม่ได้รับประทานยาแก้ปวดมา ปวดมาก จึงมา รพ.สต.

ผู้ป่วยกล่าวว่า

- เจ็บมาก จนอยู่ไม่ได้ เจ็บตื้อ ๆ ตลอดเวลาที่หลังเท้าเหมือนอะไรตูด และพูดว่าตั้งแต่ที่มีอาการบาดเจ็บมา ครั้งนี้คือเจ็บที่สุด

ลักษณะพื้นฐานของผู้ป่วย

- เป็นคนทำงาน มีความอดทนสูง พูดจาดี

จากการสังเกต

- ผู้ป่วยพูดจาได้น้อย ไม่ค่อยอยากพูด สีหน้าไม่สู้ดี มีอาการปวด

วิเคราะห์ตามหลัก 2 หมวด 9 หัวข้อ

หมวดที่ 1 อาการปัจจุบัน คือ ปวดแผล

- 1.1 เป็นที่ไหน (Locality): หลังเท้าด้านขวา
- 1.2 ความรู้สึกที่เป็น (Sensation): เจ็บอย่างมาก เจ็บตื้อ ๆ ตลอดเวลาที่หลังเท้า
- 1.3 เวลา (Onset and Duration): ปวดตั้งแต่กระแทกกับหิน
- 1.4 เงื่อนไขเฉพาะที่ส่งผลต่ออาการ (Modality): แยก - แยกจากระยะเวลาที่เพิ่มขึ้น
ดีขึ้น - ไม่มีข้อมูล
- 1.5 สาเหตุเกิดจากอะไร (Etiology/causation): หลังจากลื่นไถลไปกระแทกกับหิน

หมวดที่ 2 เหตุการณ์ร่วม (Concomitant) และสภาพโดยทั่วไป (Physical general)

- 2.1 ลักษณะทางอารมณ์: อาการนิ่ง พูดจານ้อย
- 2.2 ความไวต่ออุณหภูมิ: ไม่มีข้อมูล
- 2.3 ความอยากอาหาร รสอาหาร: ไม่มีข้อมูล
- 2.4 ความกระหายน้ำ: ไม่มีข้อมูล

Case Anamnesis

Rx-Arn 30C

Case Administration

- 1 เม็ดละลายน้ำดื่มสะอาด 100 มิลลิลิตร จากนั้นกระแทกขวดในแนวตรง 30 ครั้ง เทยา 1 ซ้อนชา รับประทานโดยอมยาไว้ 5 นาที ก่อนกลืนยา และซ้ายาอีก 10 นาที และ 15 นาที ตามลำดับ สังเกตอาการ บันทึกผล

Follow up

- หลังรับประทานยาครั้งแรกอาการปวดลดลงที่หลังเท้าลดลง อาการบวมลดลง อาการปวดตื้อ ๆ ที่หลังเท้าเหมือนมีอะไรตูดลดลง พูดจาตอบโต้ได้มากขึ้น
- หลังรับประทานยาครั้งที่ 2 ที่ห่างจากครั้งแรก 10 นาที อาการปวดลดลงมาก อาการปวดตื้อ ๆ หายไป ยังมีอาการบวมอยู่ แต่สามารถคบบริเวณหลังเท้าได้แล้ว
- หลังรับประทานยาครั้งที่ 3 ที่ห่างจากครั้งที่ 2 เป็นเวลา 15 นาที ไม่มีอาการปวด ผู้ป่วยพูดจาตอบโต้ได้ปกติ ไม่มีสีหน้าเจ็บปวดและกังวล

เอกสารอ้างอิง

1. คลินิกโฮมีโอพาธี ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก มหาวิทยาลัยมหิดล. 2561. หลักการบำบัดของโฮมีโอพาธี. สืบค้นได้จาก: <http://www.gj.mahidol.ac.th/th/patient-and-customer-service/>
2. กองการแพทย์ทางเลือก. 2560. การแพทย์โฮมีโอพาธีขั้นพื้นฐาน 2 ตำรับสำหรับโรคและอาการเฉียบพลัน. 57 หน้า.
3. สำนักการแพทย์ทางเลือก. 2552. โฮมีโอพาธี: 15 ตำราพื้นฐานเพื่อการดูแลครอบครัวและตนเอง. 136 หน้า.